

Sygn. akt V U 319/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR Joanna Kołodziej Michałowicz

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Stankiewicz

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2016 r. w Słupsku na rozprawie

sprawy z odwołania I. W. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w S. z dnia 03.08.2015 r., znak: (...)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w S.

o zasiłek chorobowy – zwrot zasiłku

zmienia zaskarżoną decyzję w części w ten sposób, że zwalnia I. W. z obowiązku zwrotu kwoty 2.640 (dwa tysiące sześćset czterdzieści) złotych pobranej tytułem zasiłku chorobowego.

Sygn. akt: V U 319/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona I. W. odwołała się od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 03.08.2015 r., mocą której zobowiązano ją do zwrotu zasiłku chorobowego.

W uzasadnieniu odwołania wskazała, w czasie pobierania zasiłku przebywała w szpitalu, była operowana, miała dwa razy złamaną nogę i założony gips. Wszystkie zwolnienia pozostawały w ciągłości i nie wykonywała w tamtym okresie żadnej pracy.

Organ rentowy – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowa w S. (KRUS) wniósł o oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu wyjaśnił, że w okresach orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczona wykonywała pracę w oparciu o umowę zlecenia wiążącą ją z Gmina S..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny .

I. W. pełni funkcję sołtysa sołectwa B. czwartą kadencję.

Bezsporne.

Rada Gminy S. zarządziła pobór podatków w drodze inkasa przez sołtysów Gminy S..

Dowód: pismo Urzędu Gminy z 08.11.2011 r. k. 31.

I. W. była inkasentem podatków w latach 2010, 2011 i 2012. Jako inkasentowi przysługiwało jej wynagrodzenie.

Dowód: pismo Urzędu Gminy z 08.07.2015 r. k. 88 akt KRUS, umowy zlecenia k. 28 - 30.

Terminy czynności inkasenckich przypadały na następujące dni.

W roku 2010 pobrała kwitariusz 27.01.2010 r., zwróciła kwitariusz 16.03.2010 r. Przyjmowała wpłaty 7 i 14 lutego, 4, 8, 11 – 15 marca.

W roku 2011 zwróciła kwitariusz 16.03.2010 r. Przyjmowała wpłaty 8, 12, 17 i 26 lutego.

Następnie pobrała kwitariusz 10.05.2011 r., zwróciła kwitariusz 16.05.2011r. Przyjmowała wpłaty 11, 12 i 15 maja.

Następnie pobrała kwitariusz 12.09.2011 r., zwróciła kwitariusz 16.09.2011r. Przyjmowała wpłaty 13 i 14 września.

Następnie pobrała kwitariusz 25.10.2011 r., zwróciła kwitariusz 16.11.2011r. Przyjmowała wpłaty 10 – 12, 14, 15 listopada.

Następnie pobrała kwitariusz 10.05.2011 r., zwróciła kwitariusz 16.05.2011r. Przyjmowała wpłaty 11, 12 i 15 maja.

W roku 2012 pobrała kwitariusz 20.02.2012 r., zwróciła kwitariusz 16.03.2012 r. Przyjmowała wpłaty 10- 14 marca.

Następnie pobrała kwitariusz 07.09.2012 r., zwróciła kwitariusz 17.09.2012 r. Przyjmowała wpłaty 10 – 15 września.

Dowód: pismo Urzędu Gminy z dnia 08.07.2015 r. k. 88 akt KRUS.

I. W. była niezdolna do pracy w następujących okresach, gdy podejmowała czynności inkasenckie:

26.01.2010 – 14.03.2010 z powodu operacji (...)

08.02.2011 – 07.03.2011 z powodu operacji (...),

30.04.2011 - 16.05.2011 z powodu złamania (...),

01.09.2011 – 30.11.2011 z powodu rehabilitacji po (...),

13.02.2012 – 31.03.2012 z powodu stanu po operacji (...),

23.08.2012 – 23.09.2012.

Dowód: pismo Urzędu Gminy z dnia 08.07.2015 r. k. 88 akt KRUS, wniosek KRUS k. 83 akt KRUS, karta zasiłku chorobowego k. 89 – 91 akt KRUS, dokumentacja medyczna k. 2 - 8.

Decyzją z dnia 03.08.2015 r. KRUS ustalił nadpłatę zasiłków za okresy: 26.01.2010 – 14.03.2010, 08.02.2011 – 07.03.2011, 30.04.2011 - 16.05.2011, 01.09.2011 – 30.11.2011, 13.02.2012 – 31.03.2012, 23.08.2012 – 23.09.2012 na kwotę 2.640 zł, z powodu wykonywania pracy w tych okresach i zobowiązał I. W. do zwrotu nadpłaty.

Dowód: decyzja k. 1 akta ZUS.

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i z art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Z powyższych przepisów wynika, że jeżeli świadczenie było wypłacone bez podstawy prawnej, a pobierający świadczenie był odpowiednio pouczony, to świadczenie jest nienależne i podlega zwrotowi.

I. W. kilkakrotnie była pouczana, że zasiłek chorobowy nie przysługuje, jeżeli ubezpieczony wykonuje w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową (vide punkt 4 informacji k. 3v, 7v, 10v, 15v, 21v akt KRUS).

Wynika to z art. 52 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w zw. z art. 17 ust. 1 ustawy z 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zgodnie z którym ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Pracą w rozumieniu art. 17 ust. 1 jest praca w potocznym znaczeniu tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych - stosunku pracy, stosunków o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie (por. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43 i powołane w jego uzasadnieniu: wyrok SA w Warszawie z dnia 16 maja 1996 r., III AUr 388/96, Prawo Pracy 1997, nr 2, s. 43; wyrok SA w Katowicach z dnia 20 stycznia 1999 r., III AUa 945/98, OSA 1999, z. 11-12, poz. 58; wyrok SN z dnia 14 kwietnia 2000 r., II UKN 513/99, OSNAPiUS 2001, nr 20, poz. 627; wyrok SN z dnia 19 lipca 2001 r., II UKN 494/00, OSNP 2003, nr 9, poz. 234). Za pracę zarobkową może być również uznane wykonywanie czynności na podstawie łączącego ubezpieczonego ze spółką kapitałową stosunku prawnego o charakterze korporacyjnym (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSNP 2005, nr 19, poz. 307). O zakwalifikowaniu wykonywania określonych czynności jako "pracy" nie decyduje charakter stosunku prawnego, na podstawie którego są one wykonywane, ale rodzaj tych czynności (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43; wyrok SN z dnia 9 października 2006 r., II UK 44/06, OSNP 2007, nr 19-20, poz. 295).

W piśmiennictwie podkreśla się wagę tego stwierdzenia, wskazującego, że pojęcie użyte w komentowanym przepisie nie odnosi się do pracy pojmowanej w sensie biologiczno-fizycznym, w którym rozumiana jest ona jako wydatkowanie energii, lecz w rozumieniu prawnym. Zatem pojęcia "praca" nie można odrywać od charakteru stosunku prawnego (por. U. Jackowiak, glosa aprobująca do wyroku SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43). Ponieważ w komentowanym przepisie brak jest odniesienia do wykonywania pracy na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku zatrudnienia w szerokim tego słowa znaczeniu - nie chodzi więc w nim w szczególności wyłącznie o wykonywanie pracy podporządkowanej czy zależności służbowej, co jest charakterystyczne dla stosunku pracy. Nadto praca powinna być świadczona osobiście, choć nie musi to być praca fizyczna (por. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43 oraz powołane w jego uzasadnieniu: wyrok SN z dnia 3 listopada 1999 r., II UKN 236/99, OSNP 2001, nr 7, poz. 237; wyrok SA w Łodzi z dnia 23 maja 1997 r., III AUa 155/97, Prawo Pracy 1997, nr 7, s. 45). Prezentowane jest również stanowisko, że praca, poza tym, że może być wykonywana "na każdej podstawie prawnej", może być również wykonywana "bez takiej podstawy" (tzw. praca na czarno), bez względu na wymiar czasu tej pracy (por. Z. Salwa, Nowe przepisy o zasiłkach chorobowych, PiZS 1999, nr 9, s. 16).

Pracą zarobkową w art. 17 ust. 1 określa się wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nieobciążających organizmu ubezpieczonego w istotny sposób. Podkreśla się dodatkowo, że takie definiowanie pracy zarobkowej wypływa z konieczności ścisłego stosowania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w którym przeważa - z uwagi na bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych - formalistyczne ujęcie uprawnień ubezpieczonych (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005, nr 21, poz. 342, OSP 2006, z. 12, poz. 134; wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338) . Wykonywanie pracy zarobkowej określa się również jako wykonywanie szeroko rozumianej pracy odpłatnej (por. J. Jankowiak, glosa aprobowana do wyroku I UK 370/04). Przy określeniu "zarobkowego" charakteru pracy wskazuje się także, że przepisy nie wymagają, aby praca była podjęta "w celu zarobkowym". Jeśli zatem wykonywanie określonych czynności przynosi rzeczywisty dochód, wówczas problem, czy praca została podjęta "w celu" uzyskania tego dochodu, traci na znaczeniu, jako dotyczący motywów zachowania. Nie ma też znaczenia to, że określone czynności mogą być wykonywane odpłatnie lub nieodpłatnie - istotne jest, jak były wykonywane w rzeczywistości (wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006, z. 4, poz. 43).

W judykaturze występuje zliberalizowane rozumienie pojęcia „pracy zarobkowej”, zgodnie z którym nie każdy przejaw aktywności stanowi wypełnienie przesłanki z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r., powodujące utratę prawa do zasiłku chorobowego (postanow. SN 06.06.2012 r. I UK 70/12, Lex 1675215).

Za wykonywanie pracy zarobkowej w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy, rodzące skutek w postaci utraty prawa do zasiłku chorobowego dla ubezpieczonego, który korzystając ze zwolnienia lekarskiego pracę taką wykonuje, judykatura nie uznała następujących stanów faktycznych:

1. uczestnictwa ubezpieczonego, będącego radnym gminnym oraz członkiem zarządu miasta w posiedzeniach zarządu, za które otrzymywał diety (wyrok SA w Katowicach z dnia 17 marca 1994 r., III AUr 724/93, OSA 1994, z. 6, poz. 47),
2. udziału w posiedzeniach rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej, uprawniający do otrzymania ryczałtu miesięcznego (wyrok SN z 04.11.2009 r., I UK 140/06, Lex 564767),
3. aktywności zmierzającej do osiągnięcia zarobku w czasie pobierania tego zasiłku, o charakterze incydentalnym i wymuszonym okolicznościami (wyrok SN z 03.03.2010 r., III UK 71/09, Lex 585848).

Sądy wywoływały, że wykonywanie zadań samorządowych, społecznych jest na tyle ważne dla lokalnych społeczności, że należy się im szczególna ochrona.

Podkreślenia wymaga okoliczność, że instytucja **sołtysa** jest w Polsce absolutnym ewenementem, ma bowiem wielowiekową tradycję, a swoimi korzeniami sięga średniowiecza (I. Ichnatowicz, Społeczeństwo ..., s. 100 i n.; M. Waniewska, Instytucja..., s. 11) . Instytucja sołtysa przetrwała do dziś ewoluując i znajdując wciąż swe miejsce w zmieniających się warunkach ustrojowych. Współcześnie, jak wskazuje się w doktrynie (B. Dolnicki, Samorząd terytorialny..., s. 98), status sołtysa wyraża się w tym, że z jednej strony jest on organem wykonawczym w zakresie uchwałodawczych kompetencji zebrania wiejskiego, z drugiej zaś działa jako samodzielny organ wykonawczy w tych wszystkich sprawach, w których przepisy prawa (ustawowe, statutowe, inne uchwały rady gminy) powierzają mu wyłączną kompetencję (np. w zakresie poboru opłat lokalnych w drodze inkasa). Wydając, na podstawie upoważnienia rady gminy decyzje administracyjne w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej, sołtys wydaje je w imieniu własnym i ma status organu administracji publicznej w znaczeniu funkcjonalnym.

Sołtys zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym jest organem wykonawczym sołectwa (czyli jednostki pomocniczej gminy) stanowi więc swego rodzaju "zarząd sołectwa". Do jego zadań należy wykonywanie uchwał zebrania wiejskiego, a także zadań wynikających z uchwał rad gminy (np. inkasowanie podatków i opłat lokalnych) oraz z przepisów prawa.

Sołtys jest organem monokratycznym (jednoosobowym). Po przeprowadzeniu wyborów funkcja sołtysa jest przypisana do konkretnej osoby fizycznej, aż do wygaśnięcia mandatu.

Sprawowanie funkcji sołtysa ma charakter ciągły. Czasowe nieobecności sołtysa, choroby i inne przemijające, krótkotrwałe przeszkody w sprawowaniu funkcji nie powodują utraty funkcji. Nie ma podstaw prawnych do wyznaczenia zastępcy sołtysa.

Nie ma podstaw prawnych do wynagradzania sołtysów za sam fakt sprawowania przez nich funkcji, jest to bowiem funkcja społeczna (zob. wyrok NSA z dnia 3 stycznia 1995 r., II SA 1825/94, LEX nr 10671, oraz z dnia 17 sierpnia 1995 r., II SA 1592/95, LEX nr 24079) . Mogą oni natomiast mieć prawo do diety i zwrotu kosztów podróży służbowych (art. 37b u.s.g.).

Pobór podatku rolnego w drodze inkasa może być zarządzone przez radę gminy tylko w stosunku do podatników będących osobami fizycznymi (art.6b ustawy o podatku rolnym).

Wprowadzenie inkasa nie oznacza, że podatnik nie może zapłacić podatku rolnego w innych formach przewidzianych przez ordynację podatkową. Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej opłacają wyżej wymieniony podatek samodzielnie, bez pośrednictwa inkasentów. Nie ma możliwości poboru w drodze inkasa podatku rolnego od gruntów stanowiących współwłasność osoby fizycznej i prawnej.

Uchwała rady gminy jest wystarczającą podstawą nałożenia na inkasenta obowiązków wynikających z ustawy. Inkasent jest zobowiązany do pobrania od podatnika podatku i wpłacenia go we właściwym terminie organowi podatkowemu.

Sporne jest, czy na mocy uchwały rady gminy pomiędzy gminą a inkasentem nawiązuje się stosunek administracyjnoprawny, który jest skuteczny bez konieczności wyrażenia zgody przez osobę wskazaną jako inkasent, czy też sama uchwała nie jest dostateczną podstawą obciążenia określonych osób obowiązkiem inkasa i koniecznym warunkiem jest zawarcie z tymi osobami umowy o pracę, umowy zlecenia bądź mianowania. Przeciwnie poglądy na ten temat przedstawił NSA w wyroku z dnia 28 lutego 1992 r., SA/Po 1130/91, POP 1995, z. 1, poz. 20 i w wyroku z dnia 26 maja 1992 r., SA/Wr 371/92, POP 1994, z. 6, poz. 118.

Z powyższych rozważań wynika, że funkcja sołtysa jest ważna społecznie, wykonywana jest dla dobra ogółu, bez wynagrodzenia, wiąże się z wykonywaniem obowiązków nakładanych na sołtysów bez ich zgody w relacji o charakterze władczym (administracyjnoprawnym), gdzie imperium sprawuje rada gminy.

Dlatego Sąd orzekający w niniejszej sprawie uznał, że wykonywanie przez I. W. obowiązków inkasenta miało charakter społeczny podyktowany potrzebą realizacji zadań samorządu terytorialnego, a nie zarobkowy.

Dlatego, co do zasady, Sąd uznał, że nie zachodzą przesłanki z art. 17 ust. 1 ustawy z 25.06.1999 r. warunkujące utratę prawa do zasiłku, a w konsekwencji nie powstał obowiązek zwrotu zasiłku z art. 84 ust. 2 pkt 1 SUS

Mając powyższe na uwadze Sąd uwzględnił odwołanie ubezpieczonej i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił decyzję.

Sędzia Sądu Rejonowego Joanna Kołodziej Michałowicz